

CVIČENIA NA ROZVÍJANIE TLMOČNÍCKYCH ZRUČNOSTÍ U ŠTUDENTOV

Pavol Šveda

Pavol Šveda je absolventom Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo. Desať rokov pôsobí ako tlmočník na voľnej nohe, sedem rokov pracuje pre Európske inštitúcie a päť rokov učí konzekutívne a simultánne tlmočenie na svojej alma mater.

V nasledujúcom článku sa pozrieme na to, ako si priebežne osvojovať a zlepšovať základné zručnosti nevyhnutné pre prácu tlmočníka. Pokúsime sa ponúknuť niekoľko praktických cvičení, ktoré budú zamerané na najvýraznejšie zložky komplexného procesu tlmočenia. V prvej časti sa budeme venovať cvičeniam na rozvoj analytických zručností, v druhej sa zameriame na oblasť odbornej slovnej zásoby, jej rozširovania a aktívneho ovládania. Na záver ponúkneme trojicu cvičení zameraných na rozvoj praktických techník konzekutívneho a simultánneho tlmočenia.

Procesy odohrávajúce sa v ľudskom mozgu pri tlmočení by sa dali najlepšie prirovnať k procesom prebiehajúcim v počítači. Kým človek si dlhodobé informácie, poznatky, slovnú zásobu a informačné zázemie „uskladňuje“ v dlhodobej pamäti, počítač má na to harddisk. Naopak, priebežné informácie si človek spracováva v krátkodobej, priebežnej pamäti, ktorá sa zas nápadne „podobá“ na počítačovú pamäť RAM (*Random Access Memory*). V nej, zväčša vďaka veľkému náporu, nedokážeme informácie dlhodobo ukladať, no dokážeme ich tam podržať aspoň na dobu potrebnú na ich analýzu a spracovanie.

Analýza informácií sa zas najviac podobá činnosti procesora. Ak informácie, v našom prípade hovorené slovo, nedokážeme dostatočne dobre zanalyzovať, nevieme ho ani spracovať. Nespracovaná informácia preťažuje našu analytickú kapacitu a dochádza k presýteniu systému. Z tohto dôvodu možno schopnosť analýzy, selekcie a prioritizácie informácií považovať za rovnako dôležitú ako znalosť slovnej zásoby či schopnosť podržať informácie v krátkodobej pamäti.

Okrem tréovania a budovania mentálnej kapacity na spracovávanie a analyzovanie verbalizovaných informácií považujeme za dôležité aj osvojovanie si tzv. „automatizmov“. V každom jazykovom páre pri tlmočení (SVK → ENG, ENG → SVK, FRE → SVK a pod.) si budujeme prirodzené automatizmy, teda mentálne dráhy na riešenie zaužívaných slovných spojení, na spracovávanie čísiel, skratiek a podobne. Kým budovanie mentálnej kapacity a tréning krátkodobej pamäte nie sú naviazané na žiaden jazykový pár, praktický tréning a osvojovanie si automatizmov už úzko súvisia nielen s jazykovým párom, ale aj direkcionalitou v danom páre (napríklad či tlmočíme z angličtiny alebo do angličtiny). Pre plynulé rozvíjanie týchto schopností je preto pri praktických cvičeniach potrebné priebežne meniť jazykové páry alebo ich direkcionalitu.

Ako mnoho iných mozgových činností, aj práca s pamäťou a analýza sa dajú priebežne zlepšovať a trénovať jednak praxou a jednak praktickými cvičeniami, ktoré si v tomto príspevku stručne predstavíme. Kým profesionálni tlmočníci majú vďaka intenzívnej praxi prirodzené možnosti pre neustále udržiavanie si optimálnej kondície, študenti tlmočenia sa nachádzajú v trochu zložitejšej situácii. Objem praktických hodín v rámci súčasného študijného programu len ťažko umožňuje vybudovať si dostatočné návyky a následne ich udržať. Z toho dôvodu študenti, ktorí to s tlmočením myslia vážne, musia hľadať spôsoby, ako si vo voľnom čase zlepšovať svoje schopnosti a spojiť iné užitočné činnosti s priebežným nácvikom a budovaním pamäťových a analytických kapacít či automatizmov.

1 ANALYTICKÉ CVIČENIA

Základnou aktivitou pre rozvoj analytických zručností je schopnosť selekcie prioritných informácií v texte. Ide o cvičenie, pri ktorom sa snažíme zachytiť z dlhšieho textu, či už čítaného alebo počúvaného, podstatné informácie a oddeliť ich od sekundárnych informácií. Základným kľúčom k výberu takýchto informácií je pochopenie ich hierarchie.

Ktoré informácie sú však pre pochopenie významu textu kľúčové? Bez ktorých sa pri rekapitulácii textu nezaobídeme? Veľa nám napovie už vetná štruktúra. Pri výbere prioritných informácií môžeme rovno upustiť od vedľajších viet, vsuviiek, príkladov, enumerácií, opakovaní a podobne. Naopak, zvýšenú pozornosť treba venovať vlastným menám, citáciám, vetám začínajúcim so spojkami (hoci, keďže, avšak a pod.) či emocionálne zafarbeným vyjadreniam, pretože môžu obsahovať podstatné informácie.

Nasledujúce cvičenia slúžia na praktický nácvik týchto zručností a dajú sa využiť pri konzekutívnom i simultánnom tlmočení. Pomáhajú nám automaticky v texte rozpoznávať informačné jadro, ktoré musí tlmočník odhaliť a pochopiť

ako prvé. Až po správnom pochopení základných informácií môže svoju pozornosť, a teda aj priebežnú pamäť, zamerať na sekundárne, doplňujúce informácie. Táto technika pomáha tlmočníkom zvládať najmä náročné a náporové situácie (napríklad pri veľmi rýchlych rečníkoch), v ktorých je priebežná pamäť vystavená informačnému pretlaku a výber správnej časti informačného toku je kľúčový. Môžeme si to ukázať na nasledujúcom texte, ktorý je úryvkom z otvoreného listu, uverejneného v týždenníku *The Economist*:

„... *It is not your fault that most of our countrymen don't want you. Partly, the problem is the Poles. Ten years ago, when Britain was one of only three countries to open its doors to them, the government assured voters that just a few tens of thousands would come, and probably not for long. Instead more than half a million arrived. And, as well as being workers who cut cabbages and painted walls, displacing some British labourers by the simple expedient of turning up on time, they proved to be human beings who settled down and had children. We weren't fully prepared for that...*“ (2013, s. 14).

Primárne informácie sme podčiarkli. Uvedený text je zaujímavý aj tým, že je okorenený iróniou: „*displacing some British labourers by the simple expedient of turning up on time*“. Tlmočník by mal vedieť rozoznať skutočnú a zdanlivú dôležitosť informácií. Kým netrénovanému poslucháčovi sa môže spomenutá irónia javiť ako jedna z najdôležitejších informácií, skúsený tlmočník už dokáže kategorizovať informácie podľa ich významu pre logicko-argumentačnú štruktúru textu.

Praktické cvičenie č. 1: Priebežná sumarizácia

Prvé praktické cvičenie je pomerne jednoduché. Študenti buď počúvajú alebo čítajú text či už v rodnom alebo cudzom jazyku. Pri počúvaní sa text každých desať až dvadsať sekúnd, v závislosti od rýchlosti a informačnej náročnosti prejavu, zastaví. Pri písanom texte sa študent snaží každý odsek zhrnúť do jednej vety. Musí sa snažiť vystihnúť jeho esenciu, podstatu. Zo začiatku sumarizuje v jazyku prejavu, neskôr môže prejsť do druhého jazyka.

Na ilustráciu môžeme znova pracovať s vyššie uvedeným textom. Obsiahlejší sumár danej časti textu by mohol znieť zhruba takto:

The problem is partly the Poles, we were not ready for half a million of them, they proved to be not only efficient workers but also normal people who settle down.

Praktické cvičenie č. 2: Hierarchia informácií

Podobné cvičenie ako priebežná sumarizácia je zoradenie získaných informácií do hierarchie podľa toho, ako sme si ich zapamätali a ako sme ich pochopili. Študenta treba viesť k tomu, aby sa nesústredil na subjektívnu atraktivitu informácií, ale na ich objektívnu dôležitosť z pohľadu informačnej stavby prejavu.

Ako vhodný príklad by sme uviedli vsuvku: „*displacing some British labourers by the simple expedient of turning up on time*”. Táto časť textu rozhodne zaujme svojou iróniou, ale má až sekundárny charakter. Hierarchické usporiadanie z uvedeného textu by vyzeralo nasledovne:

1. *Partly, the Poles are the problem.*
2. *Ten years ago Britain opened its doors and more than half a million arrived.*
3. *We weren't fully prepared for that.*
4. *They proved to be human beings who settled down and have children.*

Nie vždy rešpektuje hierarchia informácií aj ich prirodzené poradie v texte, ako to môžeme vidieť v bode 3 a 4. Emotívne zafarbená posledná veta ukážkového textu má podľa nášho názoru vyššiu prioritu ako vysvetľujúca veta, umiestnená na štvrté miesto.

Praktické cvičenie č. 3: Len 5 viet

Posledné z trojice cvičení na analýzu textu sa tiež opiera o rovnaký princíp tvorby mentálneho obrazu textu. Po prečítaní či vypočutí uceleného textu má študent za úlohu zhrnúť jeho obsah do piatich viet. Pri počúvaní je náročnosť tohto cvičenia rozhodne vyššia, ale považujeme ho za jedno z najlepších na tréning konzekutívneho tlmočenia. Schopnosť uchovať si v mysli mentálnu mapu počutého textu, vyselektovať základné, nosné informácie a dokázať ich formulovať bezprostredne po skončení prejavu tvorí v podstate základ konzekutívneho tlmočenia bez zápisu. Vďaka tomuto cvičeniu dokáže študent pri tvorbe zápisu lepšie selektovať prioritné informácie, využíva ho aj na zaznačenie sekundárnych informácií a na zväčšovanie svojej kapacity tak, aby dokázal konzekutívne pretlmočiť čoraz dlhšie prejavy.

2 JAZYKOVÉ CVIČENIA

Na nasledujúcich cvičeniach si ukážeme, ako možno rozvíjať jazykové kompetencie aj v rámci nenáročných aktivít a každodenných činností. Základom je sú-

stredovať sa jednak na pasívne vnímanie jazyka a jednak na aktívnu prácu so zaužívanými slovnými spojeniami.

Pri rozvíjaní a budovaní slovnej zásoby treba vedieť dobre zhodnotiť a odhadnúť svoju jazykovú vybavenosť a potenciál. Myslíme tým najmä triezve zhodnotenie toho, či ako budúci tlmočník mám aj na aktívne tlmočenie do cudzieho jazyka alebo len na pasívne tlmočenie z cudzích jazykov do slovenčiny. Kým v minulosti kariérne možnosti a povaha tlmočenia na slovenskom trhu vyžadovali len obojstranne aktívne tlmočenie, dnes je tu vďaka otvorenosti európskeho trhu s tlmočením aj možnosť presadiť sa len pasívnym tlmočením. Túto zmenu podnietila najmä parížska tlmočnická škola, ktorá výrazne formovala aj systém tlmočenia pre európske inštitúcie a podľa ktorej treba preferovať najmä tlmočenie do rodného jazyka.

V oboch prípadoch je však nevyhnutné ovládať cudzí jazyk mimoriadne hĺbkovo. Tlmočník by mal jazykový korpus ovládať nielen horizontálne, teda prierezovo cez rôzne pojmové oblasti od zoológie a botaniky až po jazyk práva a zmlúv, ale aj vertikálne, teda od slangových výrazov a argotu až po poetické vyjadrenia a literárne metafory. Táto úloha sa v cudzom jazyku plní dvojnásobne ťažšie. Ak sa znovu vrátíme k porovnaniu s počítačom, vyžaduje si to dvakrát toľko priestoru v našej pamäti, keďže nebudeme tvoriť jednosmerné, ale dvojsmerné prepojenia. Aj dlhodobé udržiavanie takýchto prepojení je náročné, pretože si ich musíme nielen priebežne opakovať a prehľbovať, ale neustále pridávať nové.

Správne rozhodnutie o osobnom smerovaní v oblasti jazykovej kombinácie je teda rozhodujúce pre správne nasmerovanie energie a úsilia a v podstate je kľúčom k prípadnej úspešnej kariére tlmočníka. Pri zdravom zhodnotení svojich možností môžeme napríklad prísť k záveru, že namiesto tlmočenia do jedného cudzieho jazyka radšej budeme intenzívne pasívne rozvíjať dva cudzie. Čím skôr takéto rozhodnutie v kariére urobíme, tým viac času máme na profilovanie sa vo vybranej jazykovej kombinácii.

Po správnom rozhodnutí o tlmočnickom zameraní prichádza na rad priebežné rozvíjanie jazykových znalostí, ktoré má význam len vtedy, ak sa vykonáva kontinuálne a priebežne, nie len nárazovo pred samotným tlmočením.

Slabinou začínajúcich tlmočníkov býva najmä odborná slovná zásoba. Skôr či neskôr sa vyskytnú situácie, keď musí tlmočník nielen poznať jazykový ekvivalent, ale aj opísať spätný ventil, rozlišovať základné fyzikálne veličiny alebo vedieť, čo je kazetová munícia. Nehovoríme teraz o terminologickej príprave na konkrétne stretnutie, tejto téme sme sa venovali už v inom príspevku (Šveda, 2012, s. 126) a odporúčame aj zaujímavú knihu J. Nolana (2008). Máme na mysli najmä priebežné získavanie prehľadu a budovanie slovnej zásoby vo viacerých odborných témach. Vo svojej praktickej knihe opisuje A. Gillies (2013) niekoľko praktických cvičení, z ktorých sme pre oblasť odbornej slovnej zásoby vybrali dve.

Rozvoj odbornej terminológie č. 1: Školské učebnice a odborné časopisy

Ak chce tlmočník získať prehľad v základných pojmoch vo vedeckých disciplínach, je vhodné začať s učebnicami. Fyzika, chémia a biológia zväčša nepatria medzi silné stránky tlmočníkov, ale učebnice pre žiakov základných alebo stredných škôl v cudzom jazyku im základné pojmy a vzťahy sprostredkujú prístupným jazykom a jednoduchou formou. Dôležitú pomôcku tiež predstavujú schémy, obrázky a mapy. Vďaka nim si tlmočník osvojí síce nie každodennú, ale predsa nevyhnutnú slovnú zásobu (napríklad názvy chemických prvkov, tvorbu názvov kyselín a zlúčenín, názvy fyzikálnych veličín alebo názvy rastlín a pod.).

Nadstavbu k základným pojmom a vzťahom, ktoré nájdeme v učebniciach, tvorí intenzívne oboznamovanie sa s odbornou slovnou zásobou v odborných časopisoch. Počas pobytu v zahraničí sa oplatí zainvestovať do časopisov o cestovaní, vede a technike, automobiloch, prírode alebo histórii. Ponuka a obsah sú skutočne veľmi pestré. Hoci ide o odborné témy, vďaka žurnalistickému štýlu a zameraniu na laikov je v takýchto časopisoch odborná terminológia vždy vysvetlená. Ide o kratšie texty, bohato ilustrované, a veľa sa dá naučiť už len čítaním textov pod obrázkami (ibid., s. 58).

Rozvoj odbornej terminológie č. 2: Wikipédia

Ďalšou dôležitou zásadou priebežného osvojovania si terminológie je učenie sa v kontexte. Memorovanie si konkrétnych terminologických párov medzi dvoma jazykmi je pre väčšinu ľudí pomerne neefektívna technika. Aj pri tlmočení sa dá použiť azda len v situácii, keď si treba v krátkom čase osvojiť veľa pojmov. Takéto „slovníkové“ učenie sa môže byť aj pomerne neefektívne, keďže si tlmočník ku každému slovu memoruje len jeden ekvivalent, čo môže byť niekedy zavádzajúce.

Vhodnejšou alternatívou je využívanie odborných textov, ktoré nám nielen priblížia kontext a fungovanie danej problematiky, ale pomôžu osvojiť si využívanie neznámych pojmov aj v bežnom kontexte.

Veľmi praktickým nástrojom pri tomto cvičení je digitálna encyklopédia Wikipédia, pretože texty k jednej téme v nej nájdeme takmer vo všetkých frekvencovaných jazykoch. Ak si do slovenskej jazykovej verzie zadáme napríklad slovo „elektromotor“, okrem slovenskej informácie máme možnosť v paneli vľavo kliknúť aj na jeden z mnohých jazykov, v ktorom sa dané heslo nachádza. Napríklad anglická verzia je omnoho obsiahlejšia než slovenská, ale obe poskytnú základnú terminológiu, prehľad o fungovaní, schémy, a čo je najdôležitejšie – všetko v prístupnom technickom jazyku (ibid., s. 89).

Rozvoj odbornej terminológie č. 3: Podcasty

Ďalším cvičením na rozvíjanie slovnej zásoby je aktívne počúvanie podcastov, teda digitálnych médií, najčastejšie zvukových nahrávok, ktoré zachytávajú rozhlasové relácie alebo komentujú dianie v rôznych oblastiach života. Existuje obrovský zdroj rôznych kanálov, pravidelných relácií i starších, archívnych nahrávok. Stačí si len vybrať. Najvhodnejším pomocníkom je potom mobilný telefón, na ktorom vďaka jednoduchému programu, ktorý podcasty spravuje a priebežne aktualizuje, môžeme tieto nahrávky kedykoľvek počúvať a rozvíjať tak nielen svoju slovnú zásobu, ale aj širšie povedomie a prehľad o rôznych témach.

3 TLMOČNÍCKE ZRUČNOSTI

Tretou dôležitou oblasťou, ktorú treba priebežne rozvíjať, sú zručnosti spojené priamo s procesom simultánneho alebo konzekutívneho tlmočenia. Ide o technické, pamäťové a verbalizačné zručnosti, ktoré sú dôležité tak pri simultánnom ako aj konzekutívnom tlmočení.

Na začiatok si predstavíme jedno cvičenie zamerané na nácvik zručností pre konzekutívne tlmočenie a potom dve cvičenia na rozvoj simultánnych zručností.

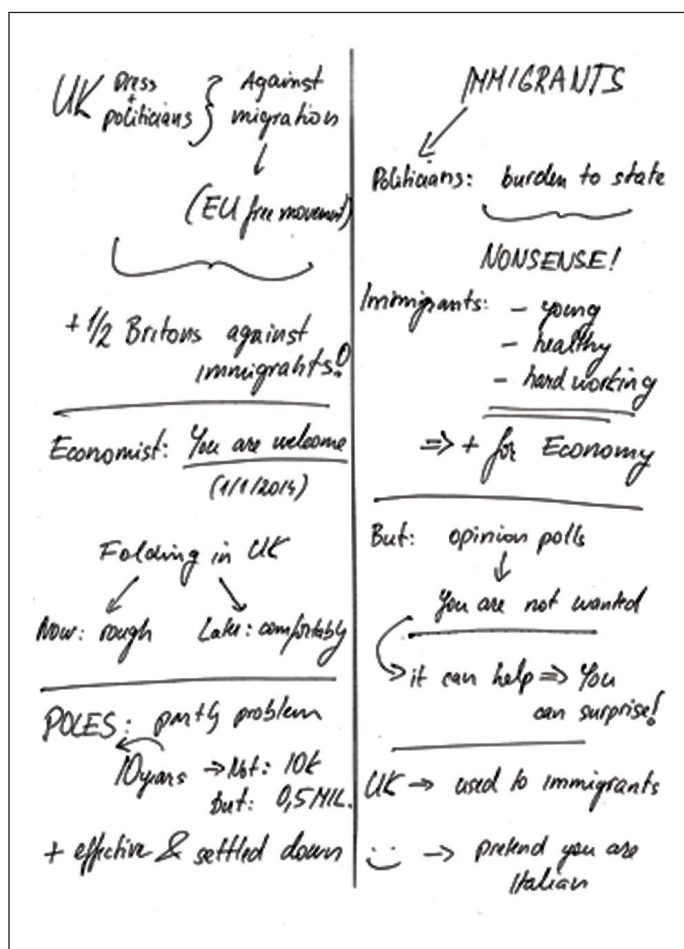
Konzekutívne cvičenie: Logické mapy

Jednou zo základných zručností pri konzekutívnom tlmočení dlhších celkov je schopnosť systematického a prehľadného zápisu, ktorý v sebe zahŕňa nielen základné pojmy, názvy a mená, ktoré sa v texte objavujú, ale najmä ich usporiadanie podľa logických vzťahov a hierarchiu podľa dôležitosti v texte. Nebudeme teraz dopodrobna rozpisovať rôzne techniky a postupy pri konzekutívnom zápise, tomu sa venujú iné práce. Budeme sa sústreďovať na zachytávanie logických prepojení, štruktúr a väzieb v texte, ktoré tvoria akúsi mapu textu. Máme na mysli zapísanie si základných pojmov, vyznačenie vzťahov a prepojení medzi pojmi, a to všetko na obmedzenom priestore jedného listu A4.

Toto cvičenie pomáha abstrahovať štruktúru textu, prioritu informácií, a zároveň pomáha budovať vlastný štýl zápisu. Každý tlmočník si postupom času vytvorí svoj vlastný, unikátny model konzekutívneho zápisu, a preto nejestvuje nejaká „správna“ schéma, systém symbolov, či pevné pravidlá. Keďže pracujeme s písaným textom, nejde ani o skutočnú konzekutívu, pretože informácie nezachytávame pod tlakom hovoreného prejavu, ktorý sa neustále rozvíja. Ide teda

o stručné zhrnutie každého myšlienkového bloku v texte vo formáte, ktorý pripomína konzekutívny zápis.

Ako príklad uvádzame nasledovnú logickú mapu pre celý článok z časopisu *The Economist*, ktorý sme už použili vyššie. Odporúčame rozdeliť list A4 na dve vodorovné polovice, prípadne pracovať s klasickým tľmočnickým blokom vo formáte A5. Ako sme už spomínali, nejde o skutočný konzekutívny zápis, a preto spočiatku pracujeme najmä s celými slovami. Postupne sa snažíme hľadať a vytvárať vlastné spôsoby pre zápis podstatných a frekventovaných slov a vyznačenie základných logických vzťahov. Pracujeme najmä so šípkami, matematickými znakmi a usporiadaním slov podľa ich priority a významu. Toto cvičenie nás pripraví na tvorbu prehľadného a zautomatizovaného konzekutívneho zápisu.

Simultánne tlmočenie č. 1: Shadowing

Cvičenie „shadowing“ odporúča pri výučbe simultánneho tlmočenia mnoho významných autorov z oblasti teórie a výučby tlmočenia (napr. D. Gile, D. Selekovitchová, M. Ledererová). „Shadowing“ je cvičenie, pri ktorom tlmočník doslovne opakuje slová rečníka v rovnakom jazyku s veľmi krátkym časovým odstupom. Takéto cvičenie podporuje predovšetkým štiepenie pozornosti, nácvik počúvania a paralelného rozprávania. I. Kurzová zhrnula výhody „shadowingu“ do nasledovných troch bodov:

1. Pri výučbe simultánneho tlmočenia je zmysluplné rozdeliť jednotlivé zložky komplexného simultánneho procesu.
2. Schopnosť počúvať a hovoriť zároveň je podstatnou zložkou procesu simultánneho tlmočenia, preto ju treba považovať za podstatnú zručnosť, ktorá si vyžaduje špecifický nácvik.
3. Cvičenia prebiehajúce v jednom jazyku, teda tie, pri ktorých študent počúva aj tlmočí v tom istom jazyku, sú užitočné najmä v počiatočných fázach procesu tréningu simultánneho tlmočenia. Pomáhajú zvyšovať sebadôveru a zlepšujú výkon najmä u študentov, ktorí sa spočiatku pri tlmočení rozptyľujú zvukom svojho hlasu (1992, s. 247).

Toto cvičenie sa odporúča používať najmä pri úvodnom nácviku simultánneho tlmočenia, kedy mávajú študenti najväčší problém s vnímaním vlastného hlasu a paralelným počúvaním zdrojového textu. Výhoda tohto nenáročného cvičenia spočíva v tom, že je možné skúšať si ho kedykoľvek pri sledovaní televízie alebo počúvaní rozhlasového vysielania. Nezanedbateľným vedľajším účinkom je aj osvojovanie si frazeologizmov a terminológie. Stačí si vybrať nahrávky či programy s odborným zameraním.

Na druhej strane treba byť s týmto cvičením opatrný. Mnoho študentov má pri simultánnom tlmočení problém s hľadáním vhodného fázového posunu („dekaláže“) a práve pri „shadowingu“ si môžu osvojiť príliš krátky fázový posun. Odporúčame preto cvičenie kombinovať aj s inými simultánnymi cvičeniami, najmä analytickými.

Simultánne tlmočenie č. 2: Parafrázovanie

Parafrázovanie predstavuje užitočné cvičenie, ktoré rozvíja analytický pohľad na text, precvičuje schopnosť reverbalizácie a jazykovej improvizácie. Jeho princíp je jednoduchý. Študenti si čítajú novinárske články alebo si púšťajú nahraté prejav. Ich úlohou je po vypočutí zhruba dvojminútového textu obsah prerozprávať.

Je niekoľko možností ako cvičenie nasmerovať. Parafrázovanie môže prebiehať v rovnakom jazyku alebo cudzom jazyku. Na rozdiel od analytických cvičení opísaných v prvej časti tohto článku, pri tomto cvičení ide o zachovanie pôvodného rozsahu textu, nie o jeho redukciu.

Najzaujímavejšia forma tohto cvičenia je vo formáte, keď sa dopredu určia niektoré pojmy, ktoré sa v spracovaní prejavu nemôžu používať. Malo by ísť o kľúčové pojmy, ktoré sa v článku často vyskytujú. Napríklad v článku o očakávanej vlne migrácie do Británie to môžu byť pojmy ako *immigrant*, *worker* alebo *poor*. Malo by teda ísť o slová, ktoré sú pre význam článku kľúčové, ale existuje dostatok synonym, ktorými sa dajú nahradiť. Parafrázovaním textu a nahrádzaním vymedzených pojmov si študenti precvičia kľúčové reverbalizačné schopnosti, potrebné pri simultánnom tlmočení.

Týchto deväť cvičení je len príkladom toho, ako možno pracovať na svojich zručnostiach aj mimo štandardných hodín počas vyučovania. Ako sme už spomenuli, aktívne ovládanie jazyka, schopnosť analýzy a hierarchizácie informácií a v neposlednom rade rozvoj konkrétnych zručností pre konzekutívne aj simultánne tlmočenie si vyžadujú oveľa intenzívnejšiu prípravu a systematický prístup. Ak to človek s tlmočením myslí vážne, je vhodné, aby s týmito alebo podobnými cvičeniami začal čo najskôr.

LITERATÚRA

- GILLIES, Andrew: *Conference Interpreting - A student's Practice Book*. London/New York : Routledge, 2013. ISBN 978-0-415-53236-5.
- KURZ, Ingrid: „*Shadowing*“ *Excercises in Interpreter Training*. [aut. knihy] Cay Dollerup a Anne Loddegaard. *Teaching Translation and Interpretation - Training Talent and Experience*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1992, s. 245-250. ISBN 90-272-2094-8
- NOLAN, James: *Interpretation - Techniques and Exercises*. Bristol/Buffalo/Toronto : Multilingual Matters, 2008. ISBN 978-1-85359-790-9.
- ŠVEDA, Pavol: *Spôsoby terminologickej prípravy pri simultánnom tlmočení*. [aut. knihy] In: *Prekladateľské listy 1*, ed. Lucia Kozáková a Zuzana Starovecká. *Prekladateľské listy 1*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2012, s. 126-136. ISBN: 978-80-223-3219-4
- The Economist*. You're welcome. 21. December 2013, s. 14.

RESUMÉ

This short paper proposes nine practical exercises for students of interpretation which should develop their specific skills and capacities crucial for the complex process of consecutive and simultaneous interpretation. The first batch of exercises focuses on text analysis, a crucial pre-condition for any further processing of the text. Second trio proposes practical methods for the development of active vocabulary and the last set of exercises is aimed at practical skills which enable better acquisition of competences in consecutive and simultaneous interpretation. As the current form of university programmes in Slovakia provides only limited possibilities for practical consecutive and simultaneous interpretation classes, these exercises can be of interest for those students who would like to train more intensely on their own.

◆◆◆

Mgr. Pavol Šveda
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Gondova 2
949 74 Bratislava
pavol.sveda@gmail.com